

MODALITĂȚI DE REPARARE A PREJUDICULUI CAUZAT VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE

Ioan LAZĂR*

ABSTRACT: *Law no. 678/2001, establishes special provisions regarding the judicial proceedings, with respect to investigating crimes of human trafficking, in two phases: the prosecution and trial. The reason for establishing these special provisions has its foundation in the nature of the crime of human trafficking who has acquired a boundary character, against which conventional means and methods have become insufficient. The issue we address in our efforts refers to the situation of the victims of human trafficking and how to repair the moral and material damage suffered by the victims of this type of crime. The situation appears more complex as the victim may suffer physical and psychological trauma which cannot be medically treated. However, we are witnessing another phenomenon that brings in discussion the provisions of the Law no. 678/2001, which removes the criminal responsibility of the persons who were victims of the human trafficking. Thus, although in some cases it is obvious that it is about no victim, being in fact the case of prostitution or begging crimes, Romanian courts are reluctant to declare that status quo, which although obvious doesn't lead to punishing the mentioned crimes.*

KEYWORDS: *human trafficking, victim, moral damage, material damage, crime, traumas, appropriate compensation, remedies.*

JEL CLASSIFICATION: *K 13, K 14*

“Violenta sexuală asupra copiilor este o crimă împotriva copilăriei. Pentru a o opri ne trebuie mai mult decât vorbe și promisiuni. Ne trebuie acțiuni concrete pentru prevenirea, denunțarea și pedepsirea abuzurilor, pentru a ajuta copiii să se protejeze și să se exprime și pentru a da o șansă victimelor să-și depășească traumatismele. Este necesar, posibil și urgent.”

Maud de Boer Buquicchio¹

* Assist. PhD., Faculty of Law and Social Sciences, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia, Lawyer at Law Alba Bar Association, ROMANIA.

¹ Secretarul General Adjunct al Consiliului European.

1. TRAFICUL DE PERSOANE ÎN DREPTUL EUROPEAN ȘI CEL ROMÂNESC. REGLEMENTARE ȘI CONCEPT

Legislația Uniunii Europene, subsumează traficul de persoane reglementărilor privitoare la combaterea crimei organizate. Problematika apare tratată distinct pe agenda Parlamentului European în anul 1986, când sunt adoptate primele rezoluții cu privire la situația femeilor în general și a traficului de persoane în particular. Un deceniu mai târziu Comisia Europeană face publică prima sa comunicare cu privire la traficul de femei privind exploatarea sexuală², situație care a creat premisa dezvoltării la nivel European a unor politici și instrumente legislative în materia combaterii traficului de persoane.

Dintre instrumentele legislative la nivel comunitar privitoare la traficul de persoane consemnăm: Art. 29 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) în termenii căruia: *obiectivul Uniunii este acela de a oferi cetățenilor un nivel ridicat de protecție într-un spațiu de libertate, securitate și justiție, prin elaborarea unei acțiuni comune a statelor membre în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală*; Decizia-cadru nr. 2002/629/JAI a Consiliului din 19 iulie 2002 privind combaterea traficului de persoane³ (de aproximare a legislațiilor penale ale statelor membre); Directiva nr. 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004⁴ privind permisul de rezidență temporară eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victimele traficului de persoane sau care au fost supuse unei acțiuni de facilitare a imigrației ilegale și care cooperează cu autoritățile; Decizia-cadru nr. 2004/68/JAI/a Consiliului din 22 decembrie 2003⁵ privind combaterea exploatarea sexuală a copiilor și a pornografiei infantile; Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților fundamentale. Toate acestea, împreună cu alte norme europene, nu reprezintă decât eforturile și politica Uniunii Europene de a combate și elimina problematica traficului de persoane, situație ce amenință să ia o amploare deosebită, datorată lipsei unei legislații eficiente de combatere a acestui fenomen infracțional.

Infracțiunile privitoare la traficul de persoane sunt sancționate în dreptul românesc prin Legea nr. 678/2001⁶, ce reglementează *prevenirea și combaterea traficului de persoane*, precum și *protecția și asistența acordată victimelor unui astfel de trafic*, care constituie o violare a drepturilor persoanei și o atingere a demnității și integrității acesteia.

Prin Legea nr. 508 din 17.11.2004⁷ privind înființarea, organizarea și funcționarea în cadrul Ministerului Public a Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT), legiuitorul a creat o structură specializată pentru combaterea criminalității organizate și terorismului.

Potrivit art. 12 din Legea nr. 508/2004 infracțiunile prevăzute de Legea nr. 678/2001 sunt de competența DIICOT, iar dacă în cursul urmăririi penale, procurorii parchetelor de pe lângă instanțele judecătorești, constată că infracțiunea care constituie obiectul cauzei

² COM (1996) 567 din 11 noiembrie 1996, accesibilă pe portalul UE la <http://europa.eu.int/eur/lex/en/index.htm>.

³ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 203 din 1 august 2002, p. 1-4.

⁴ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 261 din 6 august 2004, p. 19-23.

⁵ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 13 din 20 ianuarie 2003, p. 1.

⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 783 din 11 decembrie 2001.

⁷ Publicată în Monitorul Oficial nr. 1089 din 23.11.2004.

este una din infracțiunile atribuite de lege în competența DIICOT, aceștia au obligația de a înainta de îndată dosarul procurorului competent.

Pentru o abordare temeinică a problematicii analizate, este necesară clarificarea unor concepte care se profilează ca reprezentative în combaterea unor astfel de infracțiuni.

Prin *trafic de persoane* se înțelege faptele prevăzute la art. 12 și 13 din Legea nr. 678/2001, respectiv: recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unei persoane, prin amenințare, violență sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința, ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării acestei persoane

Prin *exploatarea unei persoane* se înțelege:

- *executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii în mod forțat ori cu încălcarea normelor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate;*

- *ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire;*

- *obligarea la practicarea prostituției, la reprezentări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau alte forme de exploatare sexuală;*

- *prelevarea de organe;*

- *efectuarea unor alte asemenea activități prin care se încalcă drepturi și libertăți fundamentale ale omului.*

Totodată în Lege sunt incriminate și o serie de fapte care constituie infracțiuni în legătură cu traficul de persoane, după cum urmează:

- *fapta de a determina sau de a permite, cu știință, fie direct, fie prin intermediar, intrarea sau rămânerea pe teritoriul țării a unei persoane care nu este cetățean român, supusă traficului de persoane:*

a) *folosind față de aceasta mijloace frauduloase, violență sau amenințări ori altă formă de constrângere; sau*

b) *abuzând de starea specială în care se găsește acea persoană, datorită situației sale ilegale ori precare de intrare sau ședere în țară, ori datorită sarcinii, unei boli sau infirmități ori unei deficiențe, fizice sau mintale, constituie infracțiune și se sancționează cu pedeapsa prevăzută pentru infracțiunea de trafic de persoane.*

- *fapta de a expune, a vinde sau de a răspândi, a închiria, a distribui, a confecționa ori de a produce în alt mod, a transmite, a oferi sau a pune la dispoziție ori de a deține în vederea răspândirii de obiecte, filme, fotografii, diapozitive, embleme sau alte suporturi vizuale, care reprezintă poziții ori acte sexuale cu caracter pornografic, ce prezintă sau implică minori care nu au împlinit vârsta de 18 ani.*

Legea prevede în mod expres exonerarea de la răspunderea penală a persoanei supusă traficului de persoane, care a săvârșit, ca urmare a exploatării sale, infracțiunea de prostituție sau cea de cerșetorie.

Totodată persoana care a comis una dintre infracțiunile prevăzute de lege, iar în timpul urmăririi penale denunță și facilitează identificarea și tragerea la răspundere penală a altor persoane care au săvârșit infracțiuni prevăzute de prezenta lege beneficiază de reducerea la jumătate a limitelor pedepsei prevăzute de lege.

O problemă apare în cursul judecării se referă la asistența juridică. În ce-l privește pe inculpat, asistența juridică întrucât pedepsele stabilite pentru infracțiunile de trafic de persoane sunt mai mari de 5 ani închisoare.

În contextul art. 44 din Legea nr. 678/2001 victimele acestor infracțiuni au dreptul să primească asistență juridică obligatorie pentru a putea să-și exercite drepturile în cadrul procedurilor penale prevăzute de lege în toate fazele procesului penal și să își susțină cererile și pretențiile civile față de persoanele care au săvârșit infracțiunile prevăzute de prezenta lege, în care ele sunt implicate. Redactarea textului din lege denotă o contradicție, prin utilizarea a două formule contradictorii, respectiv „au dreptul” și „obligatorie”⁸ – motiv pentru care au existat controverse în practica judiciară.

Unele instanțe au lăsat la latitudinea victimei posibilitatea de a beneficia de asistență juridică calificată, iar altele au desemnat apărători din oficiu.

Considerăm că se impune desemnarea unui apărător din oficiu pentru victimă, întrucât intenția legiuitorului a fost aceea de a asigura victimei un mijloc efectiv de apărare a drepturilor și intereselor legale.

Trebuie însă menționat că instanța supremă a decis că încălcarea dispozițiilor art. 44 din Legea nr. 678/2001, atrage nulitatea relativă, astfel că poate fi invocată doar de victima care nu a beneficiat de asistență juridică în cursul procesului penal și care a suferit din acest motiv o vătămare.⁹

2. VICTIMELE TRAFICULUI DE PERSOANE

Victimele traficului de persoane¹⁰ pot fi atât persoanele care au fost supuse unor violențe, amenințări sau care au fost induse în eroare de către cei care le-au traficat cât și cele care, conștiente de adevăratele intenții ale traficantilor, au fost de acord cu această situație în contextul situației vulnerabile, economice sau psihice, în care se aflau la acea dată.

2.1. Copii – victime ale traficului de persoane

Mijloacele prin care sunt traficați copii, victime ale traficului de persoane, sunt: recrutarea, transport, transfer, adăpostire sau primirea copilului în scopul de a fi obligat să muncească forțat, să fure, să cerșească, să facă obiectul unor adopții ilegale sau, situația și mai dramatică, să fie folosiți în vederea unui transplant de organe. În situația în care reușesc să revină în comunitatea de origine, sunt deseori respinși de familie, iar impactul psihologic al situației prin care au trecut îi face vulnerabili în fața problemelor cu care se confruntă în viața zilnică.

⁸ Art. 44 din Legea nr. 678/2001: Persoanele prevăzute la art. 43 au dreptul să primească asistență juridică obligatorie pentru a putea să își exercite drepturile în cadrul procedurilor penale prevăzute de lege, în toate fazele procesului penal, și să își susțină cererile și pretențiile civile față de persoanele care au săvârșit infracțiunile prevăzute de prezenta lege, în care ele sunt implicate.

⁹ Înalta Curte de Casație și Justiție București, Secția penală, Decizia nr. 5847 din 9 noiembrie 2004, nepublicată.

¹⁰ A se vedea, pentru o analiză a categoriilor de victime care pot face obiectul traficului de persoane, volumul editat de Asociația Magistratilor Iași și Asociația Alternative Sociale Iași intitulat: „Traficul de ființe umane: infractor, victimă, infracțiune”, p. 74-81.

Ulterior, unii minori astfel traficați, deveniți majori, devin la rândul lor recrutori și se reîntorc în zonele de unde provin pentru a recruta și alte persoane.

Organizația Națiunilor Unite oferă statistici, în care sunt cuantificate estimări la nivel mondial, ce indică faptul că milioane de copii sunt traficați în scopul exploatarei prin muncă¹¹, în timp ce rapoartele unor Organizații non-guvernamentale¹² indică faptul că sunt mii de minori în vârstă de până la 13 ani, care sunt traficați din și în interiorul Europei de est pentru muncă forțată, cerșit și furt.

Într-un raport recent¹³ al International Labor Office (ILO) se arată: “ numărul total al copiilor care muncesc a scăzut de la 222 milioane la 215 milioane, adică la 3%, în perioada 2004 - 2008, reprezentând “ o încetinire a tendinței globale de scădere”. Raportul a exprimat îngrijorarea față de faptul că fenomenul crizei economice ar putea să “frăneze în continuare” progresul privind atingerea obiectivului constând în eliminarea celor mai grave forme de muncă prestată de către copii, până în anul 2016. Noul Raport Global al Organizației Internaționale a Muncii, intitulat “Accelerarea acțiunilor împotriva muncii copiilor”, prezintă publicului estimări detaliate. “*Cel mai mare progres s-a înregistrat în rândul copiilor care au vârsta cuprinsă între 5-14, unde numărul copiilor care muncesc a scăzut cu 10%. Totodată, a scăzut și numărul copiilor de sex feminine care lucrează, cu 15%. Totuși, numărul copiilor de sex masculin care lucrează a crescut (cu 8 milioane sau 7%). Mai mult, numărul copiilor care muncesc și au vârsta cuprinsă între 15 și 17 a crescut cu 20%, de la 52 de milioane la 62 de milioane*”.

Un pas important în lupta împotriva exploatarei sexuale a minorilor a fost intrarea în vigoare la data de 1 iulie 2010, a prevederilor Convenției Europene a Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale și abuzurilor sexuale¹⁴. Convenția a fost considerată¹⁵ ca primul instrument internațional care ataca toate formele de violență sexuală ale căror victime sunt copii, inclusiv abuzurile comise în sânul familiilor. Alături de abuzurile sexuale, prostituție și pornografie infantilă și participarea forțată a copiilor la spectacole pornografice, Convenția tratează, de asemenea, atragerea în crederii copiilor în scopuri sexuale (grooming) și turismul sexual.

¹¹ A se vedea sursa: International Labor Office, Accelerating action against child labour. Global Report under the follow-up to the ILO-Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work, Geneva, 2010, [On-line]:http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/dgreports/dcomm/documents/publication/wcms_126752.pdf; A se vedea de asemenea European Union, EU Report on Human Rights 2008, Office for the Official Publications of the European Union, Luxemburg, 2008, p. 35-36.

¹² O asemenea organizație este Regional Clearing Point on Counter Trafficking.

¹³ A se vedea: www.ilo.org/ipecc/+ILO-IPEC&cd=1&hl=ro&ct=clnk&gl=ro.

¹⁴ Publicată în Council of Europe Treaty Series - No. 201, disponibil pe <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/treaties/Html/201.htm>

¹⁵ A se vedea în acest sens comunicatul Biroului de Informare al Comisiei Europene la București, pe <http://www.coe.ro/stire.php?id=915>. Trebuie menționată și poziția Consiliului Europei de a lansa în 29 noiembrie la Roma o campanie de sensibilizare pentru eliminarea violenței sexuale asupra copiilor. Unul dintre obiectivele principale va fi să atragă atenția marelui public asupra nivelului de abuzuri sexuale din cercurile de încredere (din familie, de la școală sau din cadrul activităților extrașcolare). Campania va constitui, de asemenea, ocazia să se înlăture tacerea care înconjoară abuzurile sexuale și să amelioreze educația copiilor și pregătirea profesioniștilor, pentru a preveni, cât este posibil, orice formă de violență sexuală.

2.2. Femeile - victime ale traficului de persoane

Traficul de femei are loc sub forma inducerii în eroare prin diverse oferte de locuri de muncă postate pe Internet, afișate în mass-media sau sub acoperirea agențiilor matrimoniale. Victimele sunt recrutate prin anunțuri care “garantează” o carieră de lucrător hotelier, baby sitter, chelnărițe, etc., urmând ca acestea odată ajunse la destinație să fie deposedate de acte și să devină obiect la traficului de persoane.

Traficul este realizat și prin intermediul unei alte infracțiuni care presupune trecerea frauduloasă a granițelor dintre state, atunci când se referă la femei care provin din state sărace, și care nu pot obține o viză în mod legal pentru țara de destinație. Situația este cu atât mai favorabilă celor care le exploatează întrucât le permite să dispună după bunul plac de victimele lor pe un teritoriul unui stat, unde au ajuns fraudulos, în care nu sunt înregistrate, și în consecință nu există. Astfel, victimele sunt transportate prin intermediul unor călăuze dintr-un stat în altul, ajungând în țara de destinație în mod ilegal.

2.3. Bărbații- victime ale traficului de persoane

Un caz particular, îl reprezintă situația în care bărbații pot cădea victime ale traficului de persoane în scopul exploatări lor în munci forțate în industrie, cerșetorie, cotrabandă, trafic de organe, etc.¹⁶ O altă problemă o prezintă exploatarea sexuală a bărbaților în rândul homosexualilor din țările de destinație. Problema homosexualității și pedofiliiei apare în contextul unor tendințe psihologice, față de care unii bărbații tineri sunt predispuși să ajungă să aibă o relație cu un alt bărbat, realizându-se astfel legătura psihică dintre iubire și sexul homoerotic. Ulterior, aceștia pot deveni victime sau clienți ai exploatării sexuale a altor bărbați în cadrul traficului de persoane sub forma exploatării sexuale a acestora.

3. MODALITĂȚI CONCRETE DE REPARARE A PREJUDIULUI CAUZAT VICTIMELOR TRAFICULUI DE PERSOANE.

Victimele traficului de persoane, respectiv persoanele traficate, au dreptul de a primi compensații și despăgubiri și totodată trebuie să beneficieze de un tratament special, constând în asistență medicală și juridică, care le poate ajuta să depășească situația creată în urma exploatării lor.

Compensațiile și despăgubirile trebuie percepute și analizate ca remedii ce urmează a fi instituite prin proceduri speciale. Prin norme cu caracter particular, este necesară instituirea unor reglementări de ordin penal, civil și administrativ care să permită posibilități diverse de remediere a situației victimelor, în funcție de cazul particular - material sau psihic - ce derivă în urma infracțiunii.

Problema compensației financiare a victimelor unor anumite categorii de infracțiuni, a fost abordată în legislația Uniunii Europene prin norme care au determinat apariția în dreptul obiectiv românesc a Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunii¹⁷.

¹⁶ Conform statisticilor Organizației Internaționale pentru Migrație, Biroul București.

¹⁷ Publicată în Monitorul oficial al României, Partea I, nr. 505 din 4 iunie 2004.

Legea transpune în legislația națională dispozițiile Directivei Consiliului nr. 2004/80/CE din 29 aprilie 2004 privind despăgubirea victimelor infracțiunilor¹⁸, Decizia Comisiei nr. 2006/337/CE din 19 aprilie 2006 pentru stabilirea formelor standard ale cererilor și deciziilor conform Directivei Consiliului nr. 2004/80/CE din 29 aprilie 2004 privind despăgubirea victimelor infracțiunilor¹⁹.

În forma inițială, Legea nr. 221/2004 prevedea și includea o procedură de acordare de către stat a compensațiilor financiare doar pentru victimele altor categorii de infracțiuni, excluzându-le pe cele ale traficului de persoane²⁰. Ulterior, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113 din 17 octombrie 2007²¹, pentru modificarea și completarea Legii nr. 211/2004, au fost extinse și cu privire la victimele traficului de persoane. Un alt element de noutate, prin modificarea adusă de O.U.G. nr. 113/2007, a fost reglementarea modului de obținere a compensației financiare în situația săvârșirii unei infracțiuni pe teritoriul unui stat membru al Uniunii Europene, altul decât cel în care victima locuiește în mod legal, prin capitolul 5¹ intitulat "*Solicitarea compensației financiare în situații transfrontaliere*".

Autoritate responsabilă cu asistența cetățeanului român, apatridului sau străinului care locuiește legal în România, victimă a unei infracțiuni intenționate comise cu violență pe teritoriul unui alt stat membru al Uniunii Europene, este Ministerul Justiției. Acestui organism i se va adresa cererea pentru obținerea compensației financiare din partea statului pe al cărui teritoriu a fost comisă infracțiunea. Cererea trebuie însoțită de documentele justificative necesare, iar autoritatea responsabilă - Ministerul Justiției - va transmite în maximum 5 zile lucrătoare de la primire, cererile și documentele justificative depuse către autoritatea de decizie a statului pe al cărui teritoriu a fost comisă infracțiunea.

Autoritatea de decizie în privința cererilor de compensație financiară pentru infracțiunile săvârșite pe teritoriul României este Comisia pentru acordarea de compensații financiare victimelor infracțiunilor constituită în cadrul Tribunalului București, alcătuită din cel puțin trei judecători.

Comisia pentru acordarea de compensații financiare din cadrul Tribunalului București primește cererile de compensație financiară direct de la solicitant sau prin intermediul autorității de asistență a statului pe al cărui teritoriu locuiește solicitantul.

Problema care apare în cadrul dosarelor în care sunt soluționate cererile de compensație financiară sau cererile privind acordarea unui avans din compensația financiară către victimele infracțiunii, vizează natura juridică a sentințelor emise de către comisiile pentru acordarea de compensații financiare victimelor infracțiunilor. Practica instanțelor apare ca neunitară, în condițiile în care unele instanțe pronunțat hotărâri civile²² sau hotărâri penale²³.

¹⁸ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 261 din 6 august 2004.

¹⁹ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 125 din 12 mai 2006.

²⁰ Aspect de altfel sesizat în literatura de specialitate. A se vedea volumul editat de Asociația Magistraților Iași și Asociația Alternative Sociale, op. cit., p. 86.

²¹ Publicată în Monitorul oficial al României, Partea I, nr. 729 din 26 octombrie 2007. Ordonanța a fost aprobată prin Legea nr. 45/2008, publicată în Monitorul oficial al României, Partea I, nr. 228 din 25 martie 2008.

²² A se vedea Tribunalul Arad, Sentința civilă nr. 12 - Comisia pentru acordarea de compensații financiare - din 7 noiembrie 2005 (nepublicată).

²³ A se vedea Tribunalul Timiș, Sentința penală nr. 5 - Comisia pentru acordarea de compensații financiare - din 2 noiembrie 2005 și nr. 6 - Comisia pentru acordarea de compensații financiare - din 5 decembrie 2005 (nepublicate).

Considerăm, alături de un alt autor la a cărui opinie ne raliem, că hotărârile pronunțate de Comisia pentru acordarea de compensații financiare victimelor infracțiunilor trebuie să fie hotărâri civile. În acest sens s-a arătat²⁴ că numai o instanță penală are competența de a dispune dacă acțiunea civilă este alăturată acțiunii penale în cadrul procesului penal, fie prin constituirea persoanei vătămate ca parte civilă potrivit art. 14 alin. 2 din Codul de procedură penală, fie prin exercitarea din oficiu a acțiunii civile în cazurile prevăzute în art. 7 alin. 1 din același cod, iar instanța penală este sesizată atât cu soluționarea acțiunii penale, cât și cu soluționarea acțiunii civile, rezolvarea acțiunii civile de către instanța penală fiind strâns legată de rezolvarea acțiunii penale, așa cum rezultă și din prevederile art. 346 C.pr.pen.

Pentru consilierea psihologică gratuită a victimelor infracțiunilor au fost create organisme specializate în cadrul serviciilor de probațiune, care funcționează de pe lângă tribunale. Consilierea psihologică a victimelor traficului de persoane se acordă, potrivit legii²⁵, dacă infracțiunea a fost pe teritoriul României sau dacă infracțiunea a fost săvârșită în afara teritoriului românesc și victima este cetățean român sau străin care locuiește legal teritoriul României.

O problemă care însă trebuie sesizată la momentul consilierii psihologice a victimelor traficului de persoane este necesitatea unei evaluări obiective a acesteia, cu alte cuvinte suntem sau nu în prezența unei victime. În experiența acumulată de noi în litigiile privind traficul de persoane, am sesizat situații în care nu ne aflăm în prezența unor "victime" în condițiile Legii nr. 678/2001, ci doar a unor infracțiuni de prostituție în cadrul cărora proxeneții nu au fost încadrați și judecați privitor la infracțiunea de proxenetism, ci pentru cea de trafic de persoane. Astfel, chiar în cadrul aceluiași complet de judecată, apar aceleași "victime" privitor la două sau chiar mai multe dosare. În mod facil uneori, instanța nu sesizează acest aspect, în care nu există practic nicio "victimă", ci doar o infracțiune de prostituție - chiar recunoscută de către "victimă" în hohotele de râs ale sălii - și cu toate acestea, hotărârea de condamnare privește, în final, tot infracțiunea de trafic de persoane, instanța luând în considerare doar depoziția victimei dată în faza de urmărire penală. Situația apare în lumina prevederilor Legii nr. 678/2001, care, indiscutabil, în mod necesar, exonerează de la răspunderea penală victimele traficului de persoane. În aceste condiții, personaje feminine - cunoscute de altfel de către autorități ca prostituate -, se declară pe parcursul urmăririi penale ca "victime", tocmai pentru a se sustrage de la o eventuală condamnare privitoare la săvârșirea infracțiunii de prostituție. Cu alte cuvinte acestea aleg între calitatea de victimă față de cea de inculpat pentru infracțiunea de prostituție.

În final, față de un studiu amplu efectuat în literatura de specialitate²⁶, mai trebuie menționate următoarele:

²⁴ A se vedea I. Retca, Natura juridică a hotărârilor pronunțate de comisia pentru acordarea de compensații financiare victimelor infracțiunilor, în „Dreptul” nr. 9/2007, p. 222-223. În continuare autorul arată: „Împrejurarea că acordarea de către stat a compensațiilor financiare se face în favoarea victimelor unor infracțiuni ai căror autori sunt pasibili de tragere la răspundere penală nu justifică pronunțarea de hotărâri penale. Cererile întemeiate pe dispozițiile capitolului 5 din Legea nr. 211/2004 au trăsăturile specifice acțiunilor civile în justiție. Victimele unor categorii de infracțiuni acționează în virtutea unui drept recunoscut de lege, pentru realizarea căruia calea justiției este obligatorie. Aceste cereri sunt acțiuni personale și acțiuni principale potrivit dreptului procesual civil”.

²⁵ Consilierea psihologică gratuită asigurată de serviciile de protecție a victimelor și reintegrare socială a infractorilor se acordă pe o perioadă de cel mult 3 luni, iar în cazul victimelor care nu au împlinit vârsta de 18 ani, pe o perioadă de cel mult 6 luni. A se vedea art. 8 din Legea nr. 221/2004.

²⁶ A se vedea pe larg: E. A. Mihuț, D. Moca, Metodica cercetării traficului de persoane, în „Dreptul” nr. 4/2001, p. 174-181.

Inspectoratul Național pentru Evidența Persoanelor asigură identificarea victimelor și comunică misiunii diplomatice sau oficiului consular, prin intermediul Direcției relații consulare, imediat sau în cel mult 5 zile lucrătoare de la primirea solicitării, aprobarea pentru eliberarea documentului de călătorie în vederea repatrierii²⁷, pentru situația în care persoana în cauză nu dispune de pașaport sau de un alt document de identitate.

Ministerul Muncii și Solidarității Sociale, Ministerul Industriei și Resurselor și Ministerul Finanțelor Publice analizează posibilitatea luării unor măsuri de stimulare a agenților economici care angajează persoane ce provin din rândul celor care prezintă un risc ridicat de a fi traficate, cât și victime ale traficului, care au absolvit cursuri de formare profesională pentru un anumit domeniu de activitate²⁸.

Asociațiile și fundațiile care doresc să desfășoare programe de servicii de asistență socială pentru victimele traficului de persoane, constând în: cazare, hrană, consiliere psihică, psihologică și juridică, asistență medicală vor putea beneficia de subvenții de la bugetul de stat sau de la bugetele locale, în condițiile legii.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului de la domiciliul copilului asigură primirea, reprezentarea și însoțirea copilului și, după caz, luarea unei măsuri speciale de protecție pentru acesta. De asemenea, monitorizează evoluția situației copiilor care au fost repatriați pe o perioadă de 6 luni de la repatriere.

Personalul centrelor de asistență și protecție și lucrătorii Ministerului Administrației și Internelor asigură respectarea vieții private și confidențialitatea identității victimelor traficului de persoane primite în centre.

Concluzii

După cum am mai arătat, dificultatea pe care o implică astfel de cauze rezultă o dată în plus în raport de specificul infrafracțiunilor de trafic de persoane care se caracterizează sub aspectul modului de operare printr-un grad ridicat de secretizare, rețelele de traficanți fiind structuri închise care operează în lumea interlopă, ferite de sistemul legal și care sunt experte în a evita descoperirea și arestarea lor²⁹.

Problemele care apar în acordarea unor compensații adecvate victimelor, trebuie abordate din perspectiva specificului infrafracțiunilor de trafic de persoane, urmând ca organismele abilitate să procedeze la o evaluare cât mai temeinică a prejudiciului suferit de persoana traficată, față de care se vor stabili și se vor acorda compensații corespunzătoare, constând în susținere materială, medicală și juridică, în funcție de fiecare caz analizat în parte.

²⁷ A se vedea art. 41 alin. 3 din Regulamentul de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 678/2001.

²⁸ A se vedea art. 15 din Regulamentul de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 678/2001.

²⁹ I. Lazăr, A. Mocan, Sancțiunea nepublicității ședinței de judecată, o problemă care necesită un recurs în interesul legii, în „Dreptul” nr. 1/2007, p. 192.